

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

Disp. XXXVI. De crucifixione Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

fidu suscipientes Iesum in praeorium, congregauerunt ad eum universam cohortem: & exuentes eum, chlamydem coccineam circumdederunt ei: tamen certum est, vel illa verba: Iesum autem tradidit, ut crucifigeretur: dicta esse per anticipationem, vel hæc posteriora per recapitulationem. Nam ex Euangelio Ioannis constat, prius fuisse Christum ijs omnibus contumelijs affectum, quam fuerit traditus ad crucifigendum, ergo non obstantibus illis prioribus verbis rectè intelligi potest Iesum, statim ac flagellatus est, antequam proprijs vestibus indueretur, chlamyde coccinea circumdatum, aliaque ludibria esse passum. Et confirmatur, nam verisimile est Christum, quando flagellatus est, traditum esse militibus, quos supra diximus fuisse ministros, & ab eis ductum esse in atrium praeorii: tum quia si verum est Christum alligatum esse ad columnam, ut flagris caderetur, melius intelligitur id factum esse in atrio, quam in interiori parte domus. Tum etiam quia si flagellatus est ad placandos Iudeos, etiam verisimile est publice fuisse flagellatum, ut & ab omnibus conspiceretur, maiorique ignominia afficeretur: ergo quamvis Euangelistæ in ordine narrationis hoc non explicant, tamen ex his, quæ narrant, verisimiliter colligitur non bis, sed semel tantum fuisse Christum traditum militibus ante sententiam mortis, ut eum educerent in atrium praeorii, & flagellarent, eos vero statim post flagellationem induisse eum purpura, coronasse spinis, atque illuisse.

Alio vero modo intelligi potest, Christum post flagellationem permissum esse proprijs vestibus indui: postea vero, cum Pilatus disferret mortis sententiam in eum dicere, velle præcipiente milites, ut magis Iudeos placaret, vel sua voluntate in Iudeorum gratiam, aut certe, ut veluti ludicro aliquo spectaculo oblectaretur, eum iterum exuisset. Quem sensum videtur indicare Matth. illis verbis: *Exuerunt eum, & chlamydem coccineam circumdederunt. Quibus significat, tunc eum non ad flagellationem, sed ad hunc specialem actum, exutum fuisse. Et hæc videtur esse communior expositio omnium interpretationum. Quia supposita non satis constat, an tunc fuerit nudatus omnibus vestibus: vel solum aliqua superiori veste, hinc enim videtur hoc posterius probabile, quia vestis purpurea, qua indutus est, erat tantum superior quædam vestis: non videtur autem consentaneum, ut toto corpore nudus sola chlamyde coccinea fuerit circumdatus: vestis enim illa non erat ad hunc usum apta, neque ad representationem, quam ipsi milites intendebant. Nihilominus Origene tractat. 31. in Matth. dicit eum tunc non solum fuisse vestimentis spoliatum excimis, sed etiam tunica inconsutili, & stola. Itaque sentit omnino fuisse nudatum: & verbum illud Matth. *Exuerunt eum*, simpliciter, & absolute dictum videtur hoc indicare. Atque ita hæc sententia est probabilis, & accommodata: tum ad pietatem: nam hoc modo intelligitur hanc iniuriam, nec sine magno dolore fuisse, quia, vestes carnis recenti verberatione laceratis adherabant, unde non poterant sine magno dolore diuelli, nec sine magno pudore, qui ex illa denudatione oriebatur: tum etiam ad mysticos sensus. Sic enim intelligitur ter fuisse Christus proprijs vestibus omnino nudatus: ut flagellaretur, ut illuderetur, ut crucifigeretur. In quibus plura moralia documenta facile excogitari possunt.*

Præterea post prædictam denudationem sequuntur alia contumelia. Induerunt enim eum veste coccinea, coronarunt spinis, dederuntque ei arundinem pro regali sceptro, ac denique flectentes genua coram ipso, spuebant in faciem eius, alapas dabant, & arundine percutiebant. Quæ multa indigent meditatione, disputatione vero fere nulla. Illa enim diuersitas, quæ videtur esse inter Matth. & alios Euangelistas, de veste rubra, quia Matth. eam

vocat coccineam, Marcus vero, & Ioannes purpuream, facile conciliatur. Quia licet coccus & purpura, proprie, & in rigore sumpta diuersa sint, ut constat ex Plinio lib. 9. cap. 35 & 36. & lib. 21. c. 8. tamen propter similitudinem coloris interdum vnum pro alio usurpatur, & ita in presenti nihil aliud significant, quam vestem rubei coloris, aptam ad lubricam illam regni Christi representationem: qua purpura Reges & Imperatores uti solebant. Et ita exponit Athanasius in libr. de Pass. & cruce Domini. Ambrosius vero Luca 23. *chlamydem coccineam & purpuream tunica distinctas vestes fuisse existimat*. Sed id non est necesse, quamvis si verum est Christum omnino fuisse nudatum proprijs vestibus, non est incredibile præter chlamidem indutum esse alia veste. Quia chlamys solum erat paludamentum, quo principes, & milites Romani super arma utebantur.

Quod attinet ad tertiam rationem huius mysterij, eodem modo explicanda est, quo in alijs fecimus. Nam ex parte eorum, qui his iniurijs Christum afficiebant, ratio iam explicata est, scilicet ut regno eius irriderent, simulque ut eum dolore, ac dedecore afficerent. Ex parte autem Dei, & Christi plura mysteria sancti Patres considerant, ex quibus Hieronymus Matthæi 27. Nos, inquit, hæc intelligamus mystice, in chlamyde coccinea opera gentium cruenta sustentat, in corona spinea maledictum soluit antiquum, spinas & tribulos germinabit tibi, Genes. 3. in calamo venenato occidit animalia. Quod explicans Athanasius sermone de Pass. & cruce Domini, inquit, demon ignorantem dedisse Christo gladium contra se, quia arundo serpentibus lethalis esse dicitur. Alij in chlamide rubea dicunt significatum esse imperium, quod Christus suo sanguine comparabat. Vnde Apocal. 19. visus est veste confersa sanguine, in qua scriptum erat: *Rex Regum, & Dominus Dominantium*. Clemens vero Alexand. libr. 2. Pædagog. c. 8. addit coronam spineam nos prophetice significasse, & typum fidei nostræ fuisse, quod ibi late explicat. Nec dissimiliter Tertullianus lib. de corona militis, c. 14. Ex spinis, inquit, in figuram delictorum, quæ nobis protulit terra carnis, & alia quæ ibi prosequitur.

DISPUTATIO XXXIV.

in quatuor articulos diuisa.

De crucifixione Christi.

Explicatis omnibus cruciatuum, ac ignominiarum generibus, quæ antelaram sententiam Saluator noster passus est, superest ut de ultimo eius supplicio sermonem instituamus. Duo sunt autem consideranda, primum id quod pertinet ad crucifixionem ipsam & intrinsecum modum eius: secundum de extrinsecis circumstantiis illius.

SECTIO I.

Quam inique fuerit Christus ad Crucis supplicium damnatus.

A Neequam de crucifixione ipsa dicamus, oportet ut de sententia iudicis, ac de itinere Christi usque ad locum supplicij nonnulla præmittamus. Primum expediemus in hac sectione. In qua breuiter dicendum est, Christum Dominum iniqua, atque iniusta Pilati sententia damnatum esse ad crucis supplicium, Iudeis hoc pertinaciter efflagitantibus. Hoc constat ex narratione Euangelistarum, præsertim Ioannis. Vnde Petrus 1. cano. ca. 2. inquit, *Tradebat autem iudicanti se iniuste*, id est, per mittebat se tra-

Origene

Ch. Ius in praeorio à Iudeis nudatus.

Chlamide coccinea Christus induitur. Plin.

Athanasius. Ambrosius.

Mystica in contramissionem Christi significatio.

Hieronymus.

Gen. 3.

Apoc. 19.

Clemens. Alex.

Tertullianus.

se tradi iudici, qui iniuste eum iudicaturus erat. Aduertendum autem est Græcè legi, *Iudicanti se iuste* & sic est sensus diuersus; sed non contrarius, scilicet, *Cum pateretur, non comminabatur: tradebat autem* id est, committebat omnia diuino iudicio seu Deo, qui iustum iudicium de se ferebat, non iniustum, sicut homines.

Ioan. 19.

Dubium.

Solum potest hoc loco inquiri primo, quid mouerit Iudæos, ut hoc genus supplicij Christo Domino procurarent. Ratio dubitationis est, quia ipsimet dixerunt. *Nos legem habemus, & secundum legem nostram debet mori, quia filium Dei se fecit*: at verò in tota lege veteri non erat lex, quæ hoc genus mortis imponeret. Illi enim alluserunt ad legem latam Leuit. 24.

Leuit. 24.
Matth. 26.
Responsio.

contra blasphemias, sicut enim paulo antedixerant. *Blasphemas, quid adhuc egemus tibi?* ibi autem non imponebatur pena crucis, sed lapidationis. Respondetur Iudæos ex sola ira, & odio optasse hanc mortem Christo, propter maiorem acerbitatem, & ignominiam eius (ut supra in commentario artic. 4. diximus.) Vnde non postulabant ut iuxta legem Moyli iudicaretur: sed iuxta morem Romanorum, nec solum ut blasphemus, sed etiam ut reus Cæsareæ maiestatis, quia se Regem fecerat, & ideo summam & acerbissimam penam postulabant. Quia tamen interdum videbant Pilatum propensum ad absolendum Iesum, suam etiam legem interponebant, & secundum illam etiam esse reum mortis affirmabant. Nam si hoc semel obtinerent, facile existimabant fore, ut illud etiam genus mortis quod optabant assequerentur. Notant etiam aliqui, Iudæos solitos esse homicidas crucifigere: Romanos vero, famosos latrones. Vnde hoc supplicium duplici titulo Barrabæ debitum erat, qui & homicida erat, & latro (ut Euangelium testatur.) Quoniam ergo Iudæi Barrabam Christo prætulērunt, in eum transferendum putarunt esse supplicium, quod illi homicidæ, ac latroni debebatur, & ita statim ac illis data est optio, & Barrabam elegerunt, aduersus Christum clamare ceperunt: *Crucifige, crucifige.*

Luc. 23.
Ioan. 19.

Dubium.

Secundo inquiri potest, quamuis hæc sententia lata in Christum reipsa iniusta fuerit, & Iudæi ab hac iniustitia, & multiplici alia malitia odij, inuidiæ, &c. excusari non possint, eo quod vel ex malitia, vel ex affectu ignorantia id egerint: an saltem Pilatus possit excusari ignorantia. Videtur enim potuisse excusari, quia secundum allegata testimonia satis videtur probata delicta, quæ Christo obijciebantur, quandoquidem infinita erat hominum multitudo, quæ hæc testabatur. Et confirmatur, nam Christus dixit Pilato: *Non haberes potestatem illam, nisi tibi datum esset de super*: ergo Pilatus vtens hac potestate à Deo data, existentibus legitimis accusatoribus, & testibus, potest à culpa excusari. Respondetur nullo modo excusari posse. Fuit quidem peccatum eius aliqua ex parte leuius peccato Iudæorum: non tamen potest excusari quin grauissimè peccauerit. Et vtrumque significauit Christus illis verbis Ioan. 19.

Responsio.

Ioan. 19.

Cyril.
Chrysost.
Augustinus.
Euthym.
Leo Papa.
Basil.
Peccatum
Pilati in
Christi da-
mnatione
leuius pec-
cato Iudæo-
rum.

Propterea, qui me tradidit tibi, maior peccatum habet. Vbi iuxta communem expositionem Cyril. Chrysostom. Augustini, Euthymij, & aliorum, quam etiam probant Leo, sermon. 8. de passione, & Basil. in regulis breuioribus, respon. 46. & colligitur ex Augustino, in enarrat. Psalm. 63. comparatio fit inter peccatum Pilati, & Iudæorum, & horum grauius esse dicitur, quam illius. Deinde ipsemet Pilatus cognouit Christi innocentiam, imò Athanas. serm. de pass. & cruce, dicit, cognouisse Christi diuinitatem, quod difficilior est creditu, tamè de innocentia non est dubium, id enim ipse testatus est, & verbis, & signo lauandi manus. Evidenter etiam cognouit non fuisse legitimas probationes, quia neque ordo iudicis seruatus est, nec examinati testes. Denique publica quadam euidentia constabat de Christi innocentia, & Iudæos odio, atque inuidia contra eum

Fr. Suarez, tom. 2.

fuisse percitos. Peccauit ergo Pilatus tam in re iudicata, quam in modo iudicandi, & celeritate, ac temeritate ferendi sententiam. Quo loco rectè accomodari possunt verba Basil. epistol. 37. dicentis, *Si, Basil. qui rerum in hoc mundo potiuntur, quando facinorosum, aliquem morti sunt adiudicaturi, cortinas obducunt, & spectatissimos quosque ad causa tractationem aduocant, multumque temporis infumant, nunc legis rigorem contuentes, nunc nature communionem suspicientes, multumque ingemiscientes, iudicandi necessitatem deplorantes, quanto magis oportebat, &c.* Et familia legi possunt in Clemente lib. 2. Const. c. 56. Ad rationem ergo dubitandi iam responsum est.

Clem. Pap.

Ad illud verò de potestate Pilati responderetur cum Chrysost. hom. 83. in Ioan. illa Christi verba permiffiue est intelligenda. Itaque non fuit illi data potestas, sed permiffa. Alioquin, ait Chrysostomus, *si data esset ei potestas, non esset reus criminis.* Sed hoc expositione indiget, quia nomine potestatis intelligi potest, vel facultas, seu vis ad interficiendum, vel iurisdicctio, & autoritas: priorem potestatem habebat Pilatus in Christum, si solum naturales vires humanitatis consideremus. Nam si Christus voluisset potestate effetrice miraculorum uti, non haberet Pilatus vim interficiendi Christum, & ex hoc capite potest illa potestas dici permiffa potius, quam data, quamuis aliunde vis illa, & facultas, quam Pilatus habebat per se, & suos milites, ad occidendum Christum, non solum permiffa, sed data dici potest à Deo, eo modo, quo temporalia bona dantur à Deo per providentiam naturalem, quamuis postea hominibus male vtatur. At verò si loquamur de potestate ut dicit iurisdicctio, & auctoritatem superioris, hanc dicunt aliqui habuisse Pilatum non solum permiffam, sed concessam, quia erat præses, & Dominus se ei subdiderat; nihilominus vero peccasse non peccato vsurpæ iurisdicctiois: sed peccato abutendi iurisdicctioe sibi data. Sed verius existimo Pilatum non habuisse talem potestatem in Christum. Cum enim esset Dei filius, liber erat, nulloque humanæ potestati subiectus, ut dictum est prioritomo dispu. 43. sect. 2. Hoc ergo sensu non potest dici illi data potestas, sed permiffa. Quia Christus Dominus nunquam se illi subdidit iure, (ut ita dicam) id est volens reuera fieri subditus illius, & ut alius haberet iurisdicctioem in se. Vbi est enim declarata hæc Christi voluntas, vel quo fundamento fingi potest? De facto verò permiffi se tractari ut subditum. Vnde etiam ex hoc capite fuit iniqua sententia Pilati, quia fuit in non subditum, quanquam circa hanc circūstanciam potuerit facilius per ignorantiam excusari, non credo tamen fuisse illam ignorantiam inuincibilem, quia ab ipsismet Iudæis audiuit, quod Christus filium Dei se fecisset, & cum audisset hunc sermonem, magis timuit, & ex ore ipsius Christi audierat, ipsum esse Regem, non ad modum regum huius mundi, sed alio excellentiori, audierat etiam multa alia de Christo, quæ illum obligabant, saltem ad expectandum, & inquirendum, ut veritatem cognosceret, & quis ille esset, quem iudicandum sibi offerebant, & tamen propter humanum timorem temerè se præcipitem egit: & in illum sententiam damnationis dixit.

Chrysostom.

Facitne illi
qua Pilati
potestas in
Christo?

Ioan. 19.

Ex quibus tandem colligitur hanc Pilati sententiam multis capitibus fuisse iniustam, ex defectu iurisdicctiois, ordinis iudiciarij, & ex defectu æquitatis. Nihilominus tamen peccatum Iudæorum fuit grauius, quia omnis hæc iniquitas ab illis habuit originem, ipsi enim quasi coegerunt illum: vnde iuxta odio peccarunt, ille verò ex timore humano. Denique illi maiorem habebant de Christo, & de diuinitatis rebus cognitionem, & ideo minus potest eorum peccatum excusari.

Pilati
Christum
sententia
multis modis
iniusta.

*

Gg

Se

Verum Christus crucem in qua suspensus est, proprijs humeris gestauerit.

Luc. 23.

Ioan. 19.

Christus crucem suis humeris portat.

Gen. 22.
Chrysof.
Augustin.
Isa. 9.

Philip. 2.

Tertul.

Psal. 59.
Iustin.Ambros.
August.

Leo Pap.

Euthym.

Cyrill.

HAc in re nonnulla videtur esse diuersitas inter Euangelistas. Nam Lucas videtur hoc negare, cum dicit. *IESVM* verò tradidit voluntati eorum. Cum autem ducerent eum, apprehenderunt Simonem quendam Cyrenensem venientem de villa, & imposuerunt illi crucem portare post Iesum, & eodem fere modo loquuntur Marc. & Matth. At verò Ioannes expresse dicit. Et baiulans sibi crucem, exiuit in eum, qui dicitur, Caluarie locum. Vnde certum de fide est, Christum portasse crucem suam aliquo tempore, vel spatio illius itineris. Nam hoc manifeste dicit Ioannes. Vnde omnes colligunt, vt minimum impositam esse Christo crucem, quando exiuit de pretorio, eamque portasse vsque ad eum locum, in quo Simoni Cyrenensi occurrerunt. Nam, quod eum in via offenderint, Lucas significat illis verbis, venientem ad villam, ergo vsque ad eum locum portauit illam Christus. Vt Ioannes docet. In quo dicunt sancti impleram esse figuram Isaac, portantis ligna ad sacrificium Gen. 22. ita Chrysof. hom. 84. in Ioan. & August. serm. 71. de tempore, qui addit, tunc etiam impletum esse illud, quod per Isaac scriptum erat c. 9. Factus est principatus super humerum eius. Crux enim, quia Christus per illam de dæmone triumphauit, & suam exaltationem meruit, (vt dicitur ad Philip. 2.) in signe est, & quasi sceptrum regale imperij Christi. Vnde eleganter Tertul. lib. cont. Iudæos. c. 10. Quis omnino Regum in signe potestatis suæ humero præfert, & non aut capite diademata aut in manu sceptrum, aut aliquam propriam vestis notam? sed solus nouus Rex seculorum Christus Iesus nomine glorie, & potestatem, & sublimitatem suam in humero extulit, crucem scilicet, vt secundum prophetiam, Dominus exinde regnaret a ligno. Eadem repetit lib. 3. cont. Marc. c. 19. Sic etiam Iulianus Apol. 2. pro Christianis dicit illis verbis, significatam esse vim crucis, cui dominus humeros subiicit. Eadem fere tradit Amb. li. 3. de fide c. 4. & eleganter Aug. tract. 117. in Ioan. Ibat, inquit, ad locum ubi fuerat crucifigendus portans crucem suam Iesus, si spectet impietas, grande ignominia documentum, si pietas, grande fidei munimentum: si spectet impietas, videt regem, pro virga regni lignum sui portare supplicij: si pietas, videt Regem baiulantem lignum ad semetipsum figendum, quod figuratus fuerat etiam in frontibus regum, in eo spernendus oculis impiorum, in quo erant eum gloriatur corda Sanctorum. Dicturo enim Paulo, mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, ipsam crucem suam suo gestans humero commendabat, & lucerna arsuræ, quæ sub modio ponenda non erat, candelabrum ferebat. Sed elegantissime inter omnes Leo Pap. ser. 8. de pass. Traditus, inquit, Dominus seuientium voluntati, ad irrisionem regie dignitatis, supplicij sui iussus esse gestator, vt impleteretur quod Isaac propheta præuiderat: dicens. Ecce natus est puer, cuius imperium super humeros eius. Cum ergo Dominus lignum portaret crucis, quod in sceptrum sibi conuerteret potestatis, erat quidem hoc apud impiorum oculos grande ludibrium: sed manifestabatur fidelibus grande mysterium: quia gloriosissimus diaboli victor inimicarum virtutum potentissimus debellator, pulchra specie triumphi sui portabat trophæum, & inuictæ patientie humeris signum salutis adorandum regnis omnibus inferebat. Ex quibus testimoniis colligi possunt plures rationes ex parte Dei, & Christi, propter quas hoc mysterium perfectum est. Quibus addi possunt egregia verba Euthym in Ioan. Ferebat crucem in humeris tanquam extenuis miles lanceam, quæ deiecturus erat ad aduersarium. Et quæ scribit Cyrill. lib. 12. in Ioan. c. 28. Crucem portat Christus, non sibi, sed nobis transgressoribus debitam, & in fra hoc singulari, præclarissimo, Christi facinore ad fortitudinem,

A robore, animi: quo pati omnia pro pietate volumus, mirum in modum exhortamur: Omnis enim, inquit, qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Et hæc quidem ex parte Christi.

At verò ex parte militum, & Iudæorum imposita est illi crux, quia moris erat, vt homines crucifigendi crucem deferrent, vt testatur Plutarch. lib. de se- Plutarch.
ra Numinis vindicta. Quocirca ex vi sententiae latæ, & non solum ex singulari odio, hæc poena Christo fuit addita. Quod indicauit Euthym. ca. 67. in Matt. Euthym.
dicens. Primum imposuerunt ipsi Crucem tanquam condemnato, & baiulans eam exiuit. Nec sunt dissimilia, quæ dixit Athanasius, de pass. & cruce Domini. Postquam Athanas.
Dominus iudicatus est, crucem suam, siquidem iudicij subijt & stetit antepresidem. Et idē infinnuat Chryf. hom. 88. Chrysof.
in Ioannem, illis verbis. Et ei crucem tanquam reo imposuerunt.

Addendum denique est propter alios Euangelistas ab eo loco, quo Simon Cyrenæus in via occurrit, ei fuisse crucem impositam, vt eam post Christum portaret. Quod duobus modis intelligi potest: Primo vt non fuerit Christo crux sublata: sed Simon conductus fuerit, vt simul cum Christo illam portaret, & ita intelligit Caietan. verba illa Luc. 23. Imposuerunt crucem Simoni, vt portaret illam post Iesum, Caietan.
Christus enim, (inquit) ferebat illam in anteriori parte: Simon vero in posteriori, & ita ibat post Iesum. Atque hæc explicatio videtur posse confirmari ex Ioanne dicente, Et baiulans sibi crucem exiuit in eum qui dicitur Caluarie locum. In quibus significat, vsque ad illum locum eam portasse. Et hanc expositionem confirmant multæ picturæ. Alio verò modo exponi possunt illa verba Luc. occurrente Simone, crucem sublata Christo, illi fuisse impositam, vt eam ferret post Iesum, siue illud, post, explicetur in ordine ad tempus, id est, postquam Christus illam portauerat, siue in ordine ad locum, id est, quod Christus antea, sequeretur autem Simon portans crucem. Et hoc significat magis verba Euangelistarum. Angariauerunt Simonem, vt tolles crucem eius, & imposuerunt ei crucem. Atque est communior Patrum expositio Hieronym. Theophylact. Euthym. Matthæi 27. & Augustin. lib. 2. de consens. Euang. cap. 10. Origin. tract. 35. in Matthæ. & Athanas. orat. de pass. & cruce Domini. Ratio verò huius facti verisimilis est, quia Christus defatigatus cruciatibus, vel deficiebat in via, & interdum cadebat, vel lentius incedebat, quam ipsi cuperent, qui vitam eius cito finire cupiebant, & ne turbatio populi oriretur, & quia erat dies festus, & post illum Sabbatum sequebatur. Fuerunt autem à Deo multa mysteria in hoc facto significata, quæ in prædictis sanctis legi possunt, & apud Gregorium libro octauo, Moral. capite vigesimo sexto.

Inquiri verò potest hoc loco (quod ad ea, quæ diximus magis explicanda, attinet) quanta fuerit crucis magnitudo. De hac re nihil dicunt sancti Antiqui. Quidam verò recentiores explicantes Euangelia referunt crucem Christi fuisse longitudinis quindecim palmorum: tantæ verò crassitudinis, vt posset pondus hominis etiam proceræ stature facile sustinere. Addit verò Petr. Comest. c. 172. histor. Euang. quatuor fuisse ligna in cruce, primum rectum, quod fuit prædictæ magnitudinis, secundum transversum, de quo nihil legimus: credendum verò est fuisse alteri proportionatū, tertium fuit tabula, in qua titulus crucis scriptus fuit. Ex quo obiter colligi potest, necessarium fuisse, vt in cruce Domini super lignum transversum fuerit aliqua pars ligni recti eminens, in qua titulus crucis configi poterit, ita vt crucis figura talis fuerit, qualis in Ecclesia depingitur. Quod etiam significare videntur omnes Patres distinguentes quatuor crucis partes altitudinem, latitudinem, longitudinem, & profundum. Omnes enim, & præcipue Augustinus libro secundo August.
de

Hierony.
Theophyl.
Euthym.
August.
Orig.
Athanas.

Greg.

Dubium 1.

Pet. Com.

de doctrin. Christian. cap. 41. distinguentes has quatuor crucis partes, altitudinem appellat superiorem partem crucis, quæ est super lignum transuersum. Verum est tamen, argumentum illud ex titulo crucis desumptum non satis ostendere, figuram crucis per se habuisse hanc superiorem partem. Vnde aliqui existimant tantum fuisse instar figuræ literæ T. quæ erat signum salutis, & liberationis à percussione Angeli, Ezechielis 9. & apud Ægyptios dicitur vitam significasse (vt Rufinus refert lib. 2. Histor. c. 29. & lib. 5. c. 17.) Ad asfigendum autem titulum poterat aliquod frustum ligni superaddi, & cruci asfigi. Sed quamquam hoc ita sit, & res sit incerta, non tamen videtur sine maiori fundamento recedendum à communi estimatione fidelium, videtur enim orta ex antiqua traditione, quæ in imaginibus etiam conseruatur. Et videtur quoque hæc figura magis accommodata homini crucifixo, qui corpore similem figuram refert. Denique sæpe homines in uerso ordine crucifigebantur (vt de Sancto Petro communis habet traditio) & tunc necesse erat crucem habere supra lignum transuersum, partem aliquam, quæ terræ insisteret. Quartum lignum crucis dicitur fuisse stipes defossus in rupe, in quo infixæ erat Crux. Sed de hoc ligno maior mihi est dubitatio, quia non video, cur non fuerit facilis, & firmius ipsum lignum crucis in terra, seu rupe defigi. Quidquid tamen sit, certum est, quando Christus Crucem portabat, solum constasse ex duobus lignis recto scilicet, & transuerso.

Tandem potest inquiri, an verum sit, quod à multis affirmari solet: Beatam Virginem occurrisse Christo Domino in via Crucem portanti. Respondetur hoc in Scriptura non contineri: neque ab antiquis Patribus tradi: non tamen esse reiiciendum. Id enim affirmant sanctus Bonauentura, in lib. meditat. vitæ Christi, cap. 77. & sancta Brigitta lib. 1. reuelat. ca. 10. ubi dicit Beatam Virginem præteream affuisse, quando Christus flagellatus est, & quando portauit crucem, & quando fuit cruci affixus, cumque hoc potestremum ex Euangelio constet, ex eo potest id de quo agimus, probabiliter colligi. Quia rumor passionis Christi per Ioannem, vel alios potuit ad Virginem perferri statim ac comprehensus est. Vnde verisimile est multo ante, quam damnatus esset ad mortem, Virginem exiisse domo, vt eum videret, vehementi enim amore, & doloreangebatur, non ergo fuit difficile, vt audita sententiâ mortis statim ad locum supplicij properaret, & in via vel illi occurreret, vel expectaret vt eum conspiceret. Cauendum est tamen, ne quis existimet Beatam Virginem fuisse inter mulieres illas, quæ Christum flebant, ad quas ipse dixit. *Nolite flere super me: Illæ enim* (vt notat Leo Papa sermon. 10. de Passione) solum mouebantur quodam humano affectu, quo solet infirmus, & etiam prois qui digni sunt morte, ad lachrymas moueri: quem non reprehendit Christus, nam licet supernaturalis non esset: erat tamen pius, sed reprehendit earum estimationem. Putabant enim eum coactum pati vt imbecilem, & qui se tueri non posset, & causam mortis non intelligebant, nec peccatum eorum qui eum occidebant, & ideo illis dixit Christus. *Nolite flere super me: sed super filios vestros:* hæc autem estimatio in Beatam Virginem cadere non poterat. Et quamuis summe doleret, ac fle-ret: tamen exterius nullum signum vociferationis, aut perturbationis edidisse, sed summa modestia, ac constantia dolorem hunc vehementissimum tulisse, putandum est. Vnde quod supra Bonauentura dicit, Beatam Virginem factam esse semimortuam præ angustia, pie interpretandum est, sicut infra dicemus, agentes de crucifixione.

Fr. Suarez tom. 2.

SECTIO III.

An vere Christus Dominus fuerit crucifixus.

Non defuerunt hæretici, qui negarent Christum Dominum fuisse in Cruce positum: sed Simonem Cyrenensem, qui conductus fuit vt crucem ferret, fuisse etiam Christi loco cruci affixum. Ita Irenæus sensu Basilides, vt referunt Irenæus lib. 1. contr. hæreses, cap. 23. Tertull. lib. de præscript. Hæreticor. cap. 46. Euseb. lib. 4. Histor. c. 8. Epiphani. hæres. 2. August. hæres. 4. qui nullum referunt huius hæresis fundamentum. Potest tamen afferri illud Deuteronom. 21. *Maledictus omnis qui pendet in ligno*, si ergo Christus in eo pependisset: eum hæc maledictio comprehendisset, quod absurdissimum est dictum. Alij verò hæretici dixerunt quidem Christum positum fuisse in cruce: negarunt tamen fuisse clauis affixum, sed funibus, aut alio modo ligatum. Hunc errorem tribuunt aliqui Anabaptistis. Sed ego non reperio apud Prateolum, vel alium, qui hæresum catalogum conscripserunt: refert autem Prateolus quendam Ioannem Vestphalum hæreticum in quadam conuersione de passionis dixisse. *Quis scit, an funiculis eum alligauerunt cruci?* Fundamentum horum hæreticorum esse potuit, quia apud Hebræos erat mos suspendendi homines in cruce, non tamen clauis affigendi, vt patet ex Deut. 21.

Dicendum verò est primo, Christum Dominum in cruce fuisse positum, ac supplicio affectum: est de fide, quæ primo constat ex historia Euangelica, & ex Pauli ad Philipp. 2. dicente. *Factus obediens usque ad iur. mortem; mortem autem crucis.* & 1. Corinth. 1. *Prædicamus Christum, & hunc crucifixum:* Et plura afferemus in secunda conclusione. Est enim in nouo Testamento frequentissima hæc veritas. Secundo, probari potest ex veteri testamento, in quo multis oraculis prædicta fuit hæc veritas, Deuteronom. 28. *Eris vita tua pendens ante te*, quod de hoc mysterio interpretatur Leo Papa. serm. 8. de Passione, August. 16. con. Faust. ca. 22. & 22. Iren. lib. 5. cap. 18. Lactan. lib. 4. de vera sapientia, cap. 18. Tertull. lib. cont. Iudæos, cap. 11. & 12. qui legit. *Eris vita tua pendens in ligno ante oculos tuos, & Cyprian. lib. 2. ad Quirinum cap. 20. Præterea Psal. 95. Dauid prædixerat, Dicite in gentibus, quia Dominus regnauit à ligno.* Quanquam enim neque in vulgata editione habeatur particula illa, à ligno, neque in Hebræis codicibus, tamen olim fuisse particulam eam in Hebræo, & malitia Iudæorum expunctam, contendit Iustinus Martyr dial. cont. Triphonem, & ita refert hunc locum Tertul. cont. Iudæos cap. 10. & 12. & Leo Papa. serm. 4. de Passione. Cyprian. lib. de monte Synæ, & Syon, Augustin. & Arnob. in illum locum, & Ambros. 1. Corinth. 15. Ac denique magno argumento est, quod septuaginta interpretes ita vertierint, quamquam Genebr. existimat, particulam illam additam esse ab ipsis interpretibus spiritu prophetico, ad explicandum modum singularem, quo Dominus regnaturus erat, & tempus, ex quo regni possessionem erat obtenturus, scilicet ex quo mortuus est in ligno. Sed verius existimo, (quod etiam viri docti censent, vt notauit Pamelius super Tertullianum) hanc esse genuinam lectionem illius loci, quæ Ecclesia videtur recepisse in illo hymno. *Impleta sunt, quæ concinit Dauid fidelis carmine, dicens in nationibus, prænuuntia regnauit à ligno Deus:* Præterea hoc idem mysterium indicatum est à Ierem. cap. 11. *Mittamus lignum in panem eius*, id est crucem in corpus eius, quod est panis vitæ, vt exponit Tertullian. lib. 3. cont. Marcion. cap. 39. & libro. 4. capit. 40. & Iustinus prædicto dialog. & Lact. lib. 4. cap. 18. & Cyprian. lib. 2. cont. Iud. c. 15. & 20. & Rufinus in expositione Symboli, & indicant Hieronymus, & Origenes in Ieremiam. Denique in

Gg a hunc

Deut. 33.
Iustin.

hunc etiam sensum à prædictis Patribus exponitur illud Deuter. 33. vbi Moyses benedicens Ioseph, ait: *Quasi primogeniti tauri pulchritudo eius, & cornua Rhinoceros in manibus eius, in illis ventilabit gentes usque ad terminos eius.* De quo testimonio videri potest Iustinus dicto dialogo: & optime Tertullian. lib. contra Iudæos cap. 10. vbi dicit cornua Rhinoceros præferre figuram crucis. Vnde de eodem mysterio recte intelligitur illud Achab. 3. *Cornua in manibus eius, ibi abscondita est fortitudo eius.* Quem locum de eodem mysterio exponunt Hieronym. ibi, & Cyprian. dicto libro contra Iudæos cap. 21. Augustin. 18. de ciuitat. cap. 32. & Euseb. lib. 6. de demonstrat. capit. 15. Et ad hoc videtur alludere Paul. 1. ad Corinth. 1. dicens: *Quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.* Nam in cruce Christi, quæ hominibus infirma videtur, eius maxima fortitudo relucet. Rationes ad probandam hanc conclusionem petendæ sunt ex dictis supra in commentario, art. 4. vbi exposuimus, quid mouerit Iudæos, vt Christum supplicio crucis afficerent: quid verò Deum, & Christum, vt tantam ignominiam sustinere voluerit.

Gal. 3.

Quocirca nihil huic veritati repugnat locus ille Deut. 21. Primo, quia vt Paul. ait ad Gala. 3. tanta fuit Christi charitas, vt, nos redemerit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum. Vnde Augustin. lib. 14. contr. Faust. cap. 2. & 12. refellens Fausti reieciat, sic inquit:

August.

Aufer Christus de maledicto maledictum, quomodo de morte mortem, & de peccato peccatum. In Christo ergo nihil aliud est illa maledictio, quam mors, vel poena peccati non proprii, sed nostri. Et eandem responsionem habet idem August. contra Adimantum Manichæum cap. 21. Secundo addendum est ex Hieronym. ad Galat. 3. & Tertullian. lib. contra Iudæos cap. 31. literalem sensum illius loci Deut. 21. esse, maledictionem illam ferri in eum, qui propter merita delictorum suorum suspēditur in ligno, quia non pati poenam, sed esse dignum poena inuisum est Deo, & eandem expositionem amplectitur Epiph. hæres. 66. & colligi potest ex ipso contextu, sic enim incipit: *Quando peccauerit homo, quod morte plēdendum est, &c.* Idque recte confirmat Hieronym. Nam si Mardocheus iniuste suspēderetur in ligno, in quo iuste fuit suspensus Aman, aut si tres pueri apud Danialem cruci affigerentur, quia non adorabant idola, nullo modo ad eos pertinuisset hæc maledictio. Iuxta hanc ergo expositionem non est Christus comprehensus sub hoc maledicto legis, quin potius de ligno, in quo ipse fuit suspensus, scriptum est, *Benedictum lignum, per quod fit iustitia.* Sapientia 14. Tamen sicut Christus, quamuis non assumpserit carnem peccati, quia assumpsit similitudinem eius, dicitur interdum ab Apostolo factus pro nobis peccatum, ita quamuis non assumpserit id quod maledictione dignum est, in ijs qui iuste suspēduntur in ligno, dicitur tamen ab Apostolo factus pro nobis maledictum, & hæc est mens Augustini citatis locis. Non omitam vltimo animaduertere, quod Hieronym. supra refert, se fuisse doctum à quodam Hebræo, posse illum locum Deuteronom. ita legi. *Non permanebit cadaver eius in ligno, quia contumeliose Deus suspensus est.* Iuxta quam lectionem sensus erit, quia Deus contumeliose suspēdendus est in ligno, in eius honorem lege præscriptum sit, vt corpora crucifixorum non maneant in ligno: sed sepultura tradantur.

Hieronym.

Epiph.

Sapient. 14.

Hieronym.

Christus in
cruce clauis
affixus.Act. 2. & 4.
2. Corinth. 2.

Dico secundo, Christus Dominus fuit in cruce clauis affixus. Est de fide, expresse enim habetur sap. in Evangelio. Nam vox *crucifixionis*, hoc proprie significat, ea autem vtuntur Euangelistæ, & Petrus predicamus Christum, & hunc crucifixum. Denique, ne possint hæretici improprie interpretari crucifixionem pro suspensione, vel adhesionem in ligno, est e-

videns locus Ioan. 20. vbi dixit Thomas, *Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, non credam.* Cui postea dixit Christus: *Inser digitum tuum huc, & vide manus meas.* Præterea prædicta erat hæc veritas Zacharia c. 12. *Afficiens ad me, quem confixerunt.* Quem locum de hoc mysterio exposuit Ioan. c. 19. & latè tractant Euseb. lib. 8. de demonstrat. c. 4. August. 1. de Trinit. c. 13. & 20. de ciuit. ca. 30. Et rursum apud eundem prophetam c. 13. dicitur, *Quid sunt plagæ iste in medio manuum tuarum?* Et dicit, *His plagatus sum in domo eorum qui diligebant me.* Quæ verba Ecclesia intelligit de plagis Christi, & est satis consentanea expositio, vt rectè profectur Franciscus Ribera in eum locum. Denique est aperta prophetia Psalm. 21. *Foderunt manus meas, & pedes meos.* Nam licet Hebræi contendat, non esse ita legendum: sed *Sicut leo manus meas, & pedes meos*, supple, *lacerauerunt*: tamen illa lectio noua est, ab inimicis Christi excogitata ex similitudine quadam literarum: cæterum septuaginta Interpretes verterunt, vt *vulgata* habet lectio, & Hieronymus sequens Hebraicam veritatem eodem modo transtulit, *Fixerunt manus meas, & pedes meos*, neque vquam meminit alterius lectionis, quod argumento est, eius tempestare non fuisse consuetam. Rursum ex Ecclesiastica historia constat hæc veritas. Nam Helena Constantini mater, simul cum cruce clauis inuenit, quibus Christus Dominus crucifixus fuit, vt refert Theodoret. libro 1. Histor. Ecclesiast. cap. 18. Nicephor. lib. 8. cap. 29. Sozomenus, lib. 7. cap. 1. Socrates lib. 1. cap. 17. Rufinus lib. 1. cap. 18. & Ambros. in oration. de obitu Theodosij.

Denique vt fundamento contrariæ hæresis respondeamus. Primum, non fuit omnino præter consuetudinem Iudæorum, eos, quos Cruce puniebant clauis affigere, legimus enim 2. Reg. cap. 21. septem filios Saul fuisse crucifixos, nam licet lex non præscriberet talem modum poenæ: non tamen prohibebat. Deinde (quidquid sit de lege Iudæorum) constat tamen Romanos vfos esse hoc genere supplicij, de quo multa legi possunt apud Cuiarum. lib. 4. variarum resol. cap. 5. Christus autem non est punitus à Iudæis, sed à Romanis: vnde multa in illo gesta sunt quæ lege veteri non erant præscripta. Latius enim eius apertum est, & nisi inuentus esset mortuus, crura essent illi cōfracta. Et ex his etiam colligi potest ratio, ob quam Christus est hoc supplicio affectus. Nā ex parte Gentilium fuit eorum consuetudo: ex parte Iudæorum odium in Christum: ex parte verò Christi fuit voluntas sustinendi maximum dolorem, qui in his clauorum vulneribus sentitur, vt in superiebus explicatum est.

Duo verò supersunt hic explicanda. Primum est, an Christus fuerit Cruci affixus in terra, vel in aere, id est, vtrum priusquam erecta fuerit Crux, & de fossa in terram, Christus in ea fuerit affixus: an verò è contrario, prius fuerit erecta, deinde Christus in ea sit appensus. Quidam dicunt factum esse priori modo, & referunt, in locis sanctis demonstrari nunc locum crucifixionis distantem à loco, in quo Crux infixæ est terræ per aliquot passus. Et videtur hic modus esse facilius: tum ad crucifigendum Christum: tum ad amplius eum torquendum. Vnde multi meditantur vehementer fuisse extensum corpus Christi, vt manus, & pedes eius foramina in cruce facta possent attingere. Quo sensu exponunt Hieronym. Augustin. & Euthym. illud Psalm. 21. *Dinumerauerunt omnia ossa mea*, & illud, *Dispersa sunt omnia ossa mea*, id est, quasi ex locis suis euulsa, atque Euthym. ita distenta, vt dinumerari possent: hoc autem non poterat tam facile fieri in aere, sicut iacente cruce super terram. Alij nihilominus dicunt prius fuisse crucem erectam, & postea eleuatam Christum, vt in ea crucifigeretur. Et hoc docet Bonaventura, Bonavent. in lib.

Ioan. 20.

Zach. 12. &

13

Ioan. 19.

Euseb. lib.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

August.

Ludolphus. in libr. meditat. vitæ Christi cap. 78. & *Ludolphus* 2. part. vitæ Christi cap. 73. & lib. reuelationum S. Brigittæ cap. 10. vbi etiam scribitur, postquam altera manus confixa fuit cruci, fune attractam esse alterâ, donec pertingeret ad foramen in alia crucis parte factum. Et huic sententiæ videtur fauere sancti, qui de crucifixione Christi per modum ascensus loquuntur, vt *Ambrosius* lib. 10. in *Lucam* cap. *Qualis Christus crucem ascendit*, quod sic incipit: *Refert igitur sic considerare qualis ascendat, &c.* & *Cyprianus* ser. de passione Domini. *Ascendisti Domine palmam, quia illud crucis tue lignum portendebat triumphum de diabolo*, & *Greg. Cant.* 7. ita explicat, illud, *Ascendam in palmam*, & apprehendam fructus eius, quia in cruce suspensus fructum vite apprehendit, iuxta illud *Gen.* 49. *Ad pradam fili mi ascendisti*. Sed hæc facile possunt ad vtrumque dicendi modum accommodari, & ideo vtrumque potest quilibet pie meditari, nam quomodo re ipsa factum sit, incertum est.

Dubium 2. Secundo quæri potest, quot clavis fuerit Christus affixus. Nam cum certum sit non fuisse pauciores tribus, nec plures quatuor, non satis constat, an fuerint tres, vel quatuor. Multi enim censent fuisse tantum tres, quod sentiunt *Bonaui.* & *Ludolphus* *Carthusian.* locis antea citatis, & nonnulli recentiores, videturque esse communis sensus populi Christiani, frequens pictura Christi crucifixi. Ratio vero adiungi potest, vel quia hic numerus clauorum sufficit, vel quia maiorem cruciatum, & dolorem asfert, quia si tantum fuerunt tres clavi, oportuerit vtrumque pedem alterum superpositum alteri, vno clauo confingi, quare necesse fuit huiusmodi clauum longiorem, & crassius esse, ac proinde magis, magisque terebrare pedes. Propter quam rationem videtur in hanc sententiam inclinare *Abulen.* *Parad.* 3. cap. 10. Eamque nonnulli confirmare nituntur ex citatis historijs de inuentione clauorum, sed nihil ex eis effici potest, quia nihil dicunt de numero clauorum, & *Ambrosius* & alij tantum duorum mentionem faciunt quorum alterum in frano equi, alterum in clypeo Constantini Helena ponendum curauit. Aliorum vero opinio est, eos clauos fuisse quatuor, ita sentit, *Greg. Turon.* lib. 1. de gloria martyrum cap. 6. vbi dicit in stipite crucis fuisse tabulam, in qua pedes Christi singulis clavis infixi fuerunt. Et huic sententiæ videtur fauere *Cyprian.* serm. de passione, dicens *Clavis sacros pedes terebrantibus*, atque eadem sententia habetur i. libr. reuelat. S. Brigittæ ca. 10. & illi fauent aliquæ antiquæ imagines, in quibus cernitur Christus hoc modo crucifixus. Et potest etiam afferri coniectura: tum quia difficile erat vtrumque pedem vno clauo perforari, & præsertim, quia erat vehemens periculum, ne aliquod os confringeretur: cum tamen certum sit nullum os corporis Christi fuisse confectum, in hac re nihil certi statui posse existimo.

SECTIO IIII.

Virum Christus omnino nudus, & spinis coronatus fuerit crucifixus.

Explicato mysterio crucifixionis Christi, sequitur, vt de circumstantijs eius dicamus. Incipimus autem ab ijs, quæ propinquiore videtur Christi corpori, hæc verò tantum duæ sunt, quæ in titulo proposito attinguntur.

Circa priorem ergo partem de Christi nuditate: Vnum videtur certum, scilicet, Christum Dominum fuisse nudatum omnibus vestibus, quibus induebatur. Nam Euangelium dicit, milites diuisisse sibi vestimenta Christi, & super tunicam, quæ interior subucula fuisse existimatur, misisse sortem. In dubium ergo reuocatur, an nudus omnino fuerit crucifixus, vel aliquod velum ei sit datum, quo verenda tege-

Arentur. Quidam enim hoc posterius sentiunt, ac pie meditantur, quod legitur in dicto libro reuelat. S. Brigittæ, vbi Beata Virgo sic loquens introducitur. *Stante filio meo, sicut natus erat, nudo corpore, vnus tunc accurrens apportauit sibi velamen, quo ipse exultans intime velabat verenda sua.* Iuxta quæ verba Christus prius tectus fuit, quam crucifigeretur, vel in altum eleuaretur. Et confirmari potest, quia Christus tantum ea passus est, quæ ipse decreuit, ac voluit, ergo cum in hac nuditate videatur esse quædam indecentia valde repugnans honestati, verisimile est Christum ita decreuisse passionem suam, ac mouisse voluntates eorum qui astabant, vt huiusmodi nuditatem adeo verecundam pati minime coactus sit. Denique propter hanc naturalem honestatem omnes crucifixi imagines hoc modo depinguntur, ergo verisimile est, propter eandem causam effectisse Deum, vt in ipsa re representata eadem honestas seruaretur.

Nihilominus communior sententia sanctorum Patrum est, Christum omnino nudum, absque aliquius partis velamine, crucem ascendisse. Ita *Ambrosius* lib. 10. in *Lucam*, vbi sic inquit. *Refert considerare qualis ascendat, nudum video.* *Talis ascendit, quales nos auctore Deo natura formauit, qualis in paradiso homo primus habitauerat, & alius ad paradysum homo secundus intravit.* Idem significat *Athanasius* orat. de passione & cruce Domini dicens, *Exuebat vestimenta sua: dicebat enim, cum homines introduceret in paradysum, exuere tunicas, quas Adam accepit, cum de paradiso eijceretur.* Atque eandem sententiam amplectuntur *Bonaui.* & *Ludolphus* locis citatis. Coniectura etiam adiungi potest, primo, quia Christus, cum alligatus fuit columnæ, vt flagellaretur, omnium sententia omnino nudus fuit, ergo non recusauit pro hominibus affici hoc dedecore, & dolore, atque tristitia ex huiusmodi pudore ort. Præterea (si ratione humana utamur) non est verisimile hostes ipsos Christi habuisse curam tegendi illum: quis etiam ex ijs qui astabant, ausus esset illi subuenire, aut hanc beneuolentiam in eum ostendere? quinimo, etiam si aliquis, vt Beata Virgo, Magdalena, & Ioannes hoc auderet, non fuisse permittus ab eis, qui omnem iniuriam, & ignominiam Christo vehementer optabant. Si autem diuinæ prouidentie rationem spectemus, nihil absurdum est, quod Christus nuditate sua nostram nuditatem aperire voluerit, omniumque temporalium rerum abiectionem perfectam docuerit. Item hoc signo manifestauit, fuisse à Patre relictum volentati, & arbitrio Iudæorum. Denique in huius rei confirmationem afferri potest, hanc Christi nuditatem figuratam esse in Noe *Genes.* nono, qui, cum vineam plantasset, inebriatus vino illius, omnino nudatus est. Quod de Christo eleganter explicant *Augustinus* 16. de *Ciuitate* cap. 2. & lib. 12. contra *Fauft.* ca. 263 & *Cyprianus*, epistol. 63. *Rupertus*, & *Eucher.* in *Genes.* In re igitur incerta, hæc sententia posterior probabilior videtur.

Ecirca posteriorem partem prima sententia est, Christum non fuisse crucifixum cum spinea corona, quia quando nudatus est chlamyde coccinea, & propriis iterum indutus vestibus ad portandam crucem, deposuit cetera insignia regia, quamuis ludicra, ergo verisimile est etiam tum ablaram illi fuisse coronam. Ita colligit *Euthym.* cap. 67. in *Matth.* Sed hæc opinio nullam asfert probabilem coniecturam, & ideo probabilior est altera sententia, quæ affirmat Christum ductum esse ad patibulum cum spinea corona, & cum eadem esse Cruci affixum. Ita docuit *Orig.* tract. 35. in *Matth.* qui melius quam *Euthym.* ita colligit ex verbis *Matt.* De chlamyde scriptum est, quoniam denuo spoliauerunt eam chlamyde coccineam, de corona autem spinea nihil tale Euangelista scripserunt, propterea quod, & nos quæreere voluerunt exitum rei de corona semel imposita, & nunquam detracta. Et eandem